

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. IV. Reliquum vitæ tempus Sanctus eximiæ pietatis operibus impendit:
varias exstruit ecclesias: sanctorum reliquias honorifice transfert. Ei S.
Gregorius Magnus S. Augustinum, in Angliam directum, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A

§ IV. Reliquum vitæ tempus Sanctus eximie pietatis operibus impendit : varias exstruit ecclesias : sanctorum reliquias honorifice transfert. Ei S. Gregorius Magnus S. Augustinum, in Angliam directum, commendat. Ejus emortuale tempus nupsiam præcise definitum.

S. Palladius jam se totum pietatis operibus dedit.

Ad suos e Maticonensi synodo jam ante reversus Palladius, non modo Quadragesimali tempore, prout ex Gregorio Turonensi, num. 56 laudato, vidimus, orationis causa, sed et, uti dubitari via potest, sæpe etiam alias, agenda de admissis noxiis penitentia ergo vel in vicinam maris insulam, vel in alium ab omni hominum consuetudine disjunctum locum, sibi Deoque vacaturus, secessit. Neque his contentus, ampliando Dei Cultumque cultui, exstruendis sacris ædibus, collocandis honorifice Sanctorum reliquiis, aliisque eximie pietatis operibus, quod sibi reliquum vitæ tempus erat, sollicitè juxta ac indefesse impendit. Hæc nos partim docent jam sæpissime laudatus Gregorius Turonensis, Venantius Fortunatus, S. Gregorius Papa I et Santonensis ecclesie Lectioes S. Palladio propriæ. Et quidem, quod ad divini cultus augmentum sacrarumque ædium erectionem attinet, testis est idem S. Gregorius Turonensis lib. iv de Miraculis S. Martini Turonensis episcopi, cap. 8 col. 1120, Palladium anno quatuordecimo Childeberti regis, seu anno Christi 589, in honorem S. Martini Turonensis basilicam apud Santones divino nomini exstruissè, atque, ut ea ejusdem Sancti ditaretur reliquiis, apud Turonenses precibus instituisse, nequaquam irritò, uti ex Gregorio Turonensi colligi potest, tam pio sanctoque ejus conatu.

et S. Martino Ep. ecclesiam erigit, ejusque reliquiis dedit;

40 Ipsum hunc auctorem factum hoc enarrantem sisto. Præsentem vero anno (de anno quatuordecimo Childeberti regis, uti ex cap. 6 patet, Turonensis hic loquitur) Palladius, Santonicæ urbis episcopus, hujus sancti confessoris (S. Martini) reliquias petiit. Construxerat enim in ejus honorem basilicam, quam his pignoribus consecravit, meruitque ibi suscipere miracula, quæ sæpius urbs propria (Turonensis) habet experta. Nam post duorum aut trium mensium curricula litteras ejus accepit, in quibus indicavit, tres paralyticos contractis pedibus advenisse (nempe Mediolanum Santonum), qui statim ut in basilicam (a S. Palladio erectam) ingressi orationem fuderunt, directis vestigiis, sanitati sunt redditi. Duo cæci in eo loco lumen recipere, facta oratione, meruerunt, et amplius quam duodecim a febre frigoritica detenti, depulso tremore, convalescerunt. Ita ille ex datis ad se a Palladio nostro litteris, quibus hic, dum de transmissis ad Santonenses S. Martini episcopi reliquiis debitas grates egit, facta ad illas

opera Dei revelare et confiteri, honorificum duxit.

41 Eodem circiter tempore, vel saltem post Maticonensem synodum, quidquid oppositum sentire videatur Saussayus, ædificatam a Palladio nostro fuisse S. Stephani apud Santones basilicam, vel idcirco probabilis existimo, quod ab ejus episcopatus initio, ac vel maxime sub Gundobaldo subsequenteque fere biennio turbulentior fuerit, vel Gallicarum, vel propriarum Palladii rerum status, quam ut ex ædificandis basilicis operam secure collocaret. Ut sit de ipso, quo S. Stephani basilica exstructa fuerit, anno; factum ipsum Venantius Fortunatus, Sancto nostro æqualis, Lib. 1, Carm. 5, quo et Sancti Protomartyris laudes simul celebrat, hæc versibus certum reddit.

Gloria celsa pios Domini circumdat amicos,
Quorum diffusum vivit in orbe decus.
Pertulit hic Martyr pro Christo Orientis in axe,

Ecce sub Occasu templa Beatus habet.
Fundatus virtute Dei de morte triumphans
Excepit lapides, cui petra Christus erat.
Gens Judæa ferox, Stephanum, quem perdere

credis,
Etsi carne, tamen nescit honore mori.
Ille tenet palmam meritis, tu crimine pœnam;

Possidet ille polos, tu magis ima petis.
Hæc sacra Palladius Levitæ templa locavit,
Exstet ut inde sibi non peritura domus.

42 Porro hanc S. Stephani ecclesiam Sammarthanus supra laudatus cit. tom. II col. 1095, eandem illam esse censet, quæ in Santonensi suburbio sita erat, in quam S. Eutropii, primi Santonensis episcopi et martyris, de quo apud nos ad diem 50 Aprilis a pag. 755 actum est, sacrum corpus translatum fuit, quæque postea S. Eutropii nomen obtinuit, atque in monasterium Ordinis S. Benedicti dein conversa est. Ast an hæc omnia recte? Ad stabilendam quidem primam, eamque, quæ huc facit, assertionem, laudat citatus scriptor Gregorium Turonensem lib. de Gloria Confessorum cap. 56; at perperam; cum illo libro ac capite altissimum de S. Eutropii ac S. Stephani ecclesia sit Gregorii silentium. Fortasse voluit Sammarthanus Gregorii caput 56 de Gloria Martyrum citare, ubi de S. Eutropii martyrio ecclesieque in ejus honorem erecta ex professo agit. At neque illic Gregorius quidquam indicat, unde S. Stephani ecclesiam in suburbio Santonensi a Palladio exstructam, aut illam cum S. Stephani basilica eandem esse, utcumque conicias. Accedit, quod ecclesiam, in quam S. Eutropii corpus ex obscuro, quo dilituerat, loco delatum fuit, non in S. Stephani sed in ipsius S. Eutropii honore ædificatum fuisse, S. Gregorius cit. cap. 56 de Gloria Martyrum discrete tradat; ac denique, quod cap. 54 de Gloria S. Stephani agens, nullam de erecta in ejus honorem basilica mentionem ingerat. Ut adeo nesciam, an non multo majori jure ecclesia illa, quam Venantius Fortunatus a Palladio nostro ædificatam celebrat, ab ea, de qua Gregorius, mox partim describendus, agit, basilica, omnino diversa esse statui possit.

45 Ipsa modo Gregorii Turonensis verba, quibus, tum Palladio S. Eutropii mortis genus innotuisse, tum ab eo hujus sacrum corpus in ædificatam apud Santones in ejus honorem basilicam honorifice translatum, narrat ex cit. capite 56

AUCTORE
J. G.

eo verisimiliter tempore basilicam S. Stephano M. ex ædificavit,

que ab illa, quæ S. Eutropii nomen gessit, diversa videtur :

F

hujus S. Eutropii mortis genus cognoscit, corpus transferri curat;

AUCTORE
J. G.

de Gloria Martyrum recitemus. Quia, inquit, eo tempore (quo nempe S. Eutropius martyr occubuit) instante persecutione, neque digno loco sepultus, neque a Christianis debito honore veneratus est, valde datum est oblivioni, eum (S. Eutropium) martyrem fore: quod hoc ordine traditur revelatum. Post multa annorum spatia (ex quo nempe martyrium subierat) in ejus honore basilica aedificata est, expletoque opere, Palladius, qui tunc sacerdotalis Ordinis cathedram regerat, convocatis abbatibus, sacros cineres in locum, quem praeparaverat, transferri studuit. Quod cum factum fuisset, duo ex abbatibus, reserato opertorio, sanctum corpus adspiciunt, contemplanturque cicatricem capitis, qua in parte defixum fuerat securis acumen. Sed ne praesens visio duceretur in inritum, etiam spiritualis haec doctrina commonuit, scilicet cum sequenti nocte stravissent sacerdotes membra quieti; apparuit per visum his duobus, dicens: Cicatricem, quam contemplati estis in capite, scitote, me per eam martyrium consummasse: et ex hoc, quod martyr esset, innotuit populis, quia non aderat Historia passionis. Ita laudatus jam saepe Gregorius, ex quo, quod hic obiter dictum sit, intelligimus, S. Eutropii ecclesiam, in quam expleto Palladius opere, inque locum, a se ad id praeparatum, sancti hujus martyris corpus deferri curavit, ab ea, quam Leontius Burdigalensis, teste Venantio Fortunato lib. 1 Carm. 15, Burdigalae renovavit, omnino esse diversam.

S. Martini
abbatis sepul-
crum decen-
tiori loco non
sine prodigio
collocat.

44 Ad alia nunc S. Palladii pietatis documenta progrediamur. S. Martinus, Santonicae urbis abbas, (verbis S. Gregorii Turonensis lib. de Gloria confessorum cap. 37 fere utor) S. Martini, Turonensis episcopi, ut ferunt, discipulus, apud vicum urbis Santonensis in monasterio, quod ipse post magistri dogmata aedificarat, in pace sat dudum quieverat; jamque ad ejus tumulum quidam manus contractas deferens retulerat sanas; alius, qui exustis febre nervis, poplitis intortis, gressu caruerat, ut ad sepulcrum sanctum prostratus erat, novum robur sumens, ariditate sublata, incolumis fuerat relatus. Haec ergo aliaque forsane ejusmodi oblenta beneficia expendentem Palladio visum est non ferendum diutius, ut tam gloriosi abbatis sepulcrum antiquo minusque ei honorifico loco consisteret. Quapropter in decentiorem locum illud transferre pius Praesul decrevit, convocatis, qui illud secum perficerent, aut solemnem pompam interessent, compluribus dignitate praestantibus viris. At caeptis primum obstitit Deus; incertum, quae de causa. Tandem vero, ut laudatus Gregorius subdit, hujus sepulcrum Palladius episcopus, cum non valisset cum multis, opitulante adjutorio confessoris (S. Martini abbatis) cum quinque abbatibus movit, composuitque, quo voluit.

Duorum san-
cte mortuo-
rum tumulus,
quem honesti-
ori loco re-
ponere nite-
batur,

45 Simile quid Antistiti nostro eodem circiter tempore accidisse, idem Gregorius Turonensis eodem lib. cap. 60 testatur, ex quo rursus, quantopere Palladius diligeret decorem domus Dei, Sanctorumque cultus augmentum, intelligi datur. Rem totam ejusdem scriptoris verbis recenseo. Haud procul ab hujus (S. Troiani nempe Santonensis episcopi, de quo praecedenti cap. egerat) confessoris aede erat oratorium parvulum, et in angulo, unde arcus oriebatur, erat magnus sarcophagus, in quo ferebatur, sepultos

fuisse duos, sponsum scilicet et sponsam, (diversos ab iis, qui apud nos die 25 Maji SS. Duomantes vocantur) qui post baptismum in albis positi, a seculo discesserant: hos etiam affirmabat antiquitas, fuisse ex genere sancti Pictaven-
sis Hilarii. Hoc ergo sepulcrum tali in loco situm, non modo pervium arcebat ingredientium, verum etiam, qualiter paries, qui ab stillicidio infusus fuerat, emendaretur, quia esset contiguus, inhibebat. Qua de causa Palladius, Pontifex civitatis, qui ex genere quondam divitis Palladii descenderat, removere ipsum a loco summo nitentur studio, ita ut, conjunctis amplius trecentis viris, cum funibus trahere et vectibus impellere conaretur, positus jam lapidibus, super quos hic sarcophagus locaretur.

46 Denique impenduntur totae vires trahentium, sed non valent mutare * sepulcrum: frons cuncta sudore perfunditur, sed opus validum non impletur: voces dantur hortantium atque dicentium: Eia, age, trahere funem, sed non movetur omnino sepulcrum. Quid plura? Lassantur omnes in opere, et, intercedente nocte, petunt cuncti dare quietem. Illicet ubi transactis nocturnis tenebris, novum inluxit mane, anxius cogitatione Sacerdos (S. Palladius) rogat iterum procedere suos ad oratorium, ipse anticipans cunctos; ingrediensque invenit ipsum super ipsos, quos composuerat, lapides, omni firmitate subsistere. Admiransque Dominum glorificat, qui potenti virtute perfecti, quod manus humana nequivit. Horum tamen nomina nulli sunt revelata. Haecenus Turonensis, in cujus postrima verba adnotat Ruinartius, nullam esse horum apud Santonas memoriam, ignorari quoque oratorii situm, sicut et ecclesiam S. Troiani, cujus nullum superest vestigium. At saltem bene habet, quod et hoc S. Palladii pietatis documentum S. Gregorius in litteras miserit, firmissimis quibuscumque aedificiis diuturniores.

divinitus
transfertur.
* an non forte
legendum
movere?

47 Dum his aliisque sanctis operibus pius Antistes indefessus instabat, incessit ejus animum cupido insignem aliquam Santonensi in urbe in SS. Petri et Pauli nec non Laurentii ac Pancratii martyrum honorem exstruendi ecclesiam, in eaque collocandi tredecim altaria, quae ex jam tum antiquo ecclesiae more Sanctorum reliquias continerent, seu sepulcrorum vice iis essent. Igitur, uti ex Epistola S. Gregorii Magni, anno Christi 596 ad S. Palladium data, intelligimus, Leuparicum ecclesiae suae presbyterum, Santonensis Praesul Romam direxit, qui suo nomine ab eodem summo Pontifice praedictorum quatuor Sanctorum reliquias expeteret, dicandis Deo in eorum honorem altaribus inserendas. Annuit piis hisce Palladii votis S. Gregorius Magnus atque eidem Leuparico epistolam ad eum perferendam dedit, quam huic loco integram inserere, abs re fore, non arbitror.

Insignem 15
altaribus ec-
clesiam erigit.

48 Hisce verbis tom. V Concil. Labbei col. 1240 concepta est: Gregorius Palladio episcopo Santonis. Veniens lator praesentium Leuparicus presbyter insinuavit nobis, fraternitatem vestram ecclesiam in honorem beatorum Petri et Pauli Apostolorum, nec non Laurentii atque Pancratii martyrum construxisse, atque illic tredecim altaria collocasse, ex quibus quatuor necdum dedicata comperimus remansisse, ob hoc, quod supradictorum Sanctorum reliquias illic collocare, Deo annuente, disponitis. Et quia reliquias sanctorum Petri et Pauli nec non Laurentii

In quibus
Sanctorum
reliquias
collocat:

A rentii atque Pancratii martyrum cum veneratione præbimus, hortamur, ut eas cum reverentia suscipere et collocare, auxiliante Domino, debeatis; provisuri ante omnia, ut servantibus ibidem non debeant alimoniarum deesse suffragia. *Ejusdem argumenti epistolam per eundem Leuparicum ad Brunichildem, Francorum reginam, deferendam scripsit Gregorius Magnus, datam, uti Cointius ad annum Christi 596 et editores Benedictini tom. II Operum S. Gregorii Magni col. 828 recte docent, Indictione quarta-decima CPolitana, atque adeo anno Christi 596, ad mensem Septembrem nondum provento.*

in S. Vasii honorem ecclesiam et cenobium extruit.

B *49 Eo circiter tempore aliud hæc eximie pietatis operibus non impar edidit Palladius, uti Officii ejus Lectio sexta et S. Vasii Martyris Acta tom. II Aprilis pag. 424 edita, affirmant. Sanctus ille martyr, quem et Vasionem, Vassium, Wasassium et Bassium etiam vocari, Henschenius cit. tom. pag. 424 adnotat, circa annum Christi 500 a cognatis suis, moleste ferentibus, quod bona sua pauperibus erogaret, subornatis eruentis ministris occisus fuerat; ejusque corpus cum a Naumancio inimico ejus igne cremari non potuisset, a quodam Francone, nobili et religioso viro, prope fluvium Carantonum, qui urbem Santonum alluit, juxta viam publicam fuerat tumulo conditum. Cum autem illic sæculo fere integro jacuisset, ejusque temporis decursu multa ad ejus tumulum patrata fuisse miracula, S. Palladius pro comperto haberet, inito cum Santonensibus consilio, noctem integram in Dei laudibus ad ejus sepulcrum traduxit; neve diutius loco minus digno sancti martyris corpus delitesceret, basilicam, suo rursus ære, ut ejus pinguis hæreditas munificentissimæ liberalitas fide dignum reddidit, ædificatam, supremo Numini in ejusdem S. Vasii honorem consecravit; utque diu nocteque divinæ laudes illic concinerentur, ecclesiæ huic cenobium, abbati monachisque incolendum, adjunxit, quod Dionysii Sammarthani tempore prioratus erat abbatie de Cellis diocesis Pictavensis, quem haud procul a Tallesburgo ad dexteram Carantoni fluvii ripam situm esse, citatus Henschenius pag. 425 adnotavit.*

Et S. Gregorius Magnus epistolam scripsit.

C *50 Fecerunt haud dubie tam pia tamque multiplici S. Palladii præclara opera, partaque jam non in Galliis tantum, sed et in Italia sanctitatis fama, ut S. Gregorius Magnus, S. Augustinum, Anglorum apostolum, cum sociis in Angliam a se missum, eidem Santonensi episcopo nostro commendandum existimavit. Nimirum, tametsi per Santonensem diocesim S. Augustinum fors non transiturum nosset Pontifex, tamen quia vel Palladium apud Theodoricum regem, Cabilone residentem, multum valere, vel directis a se in Angliam viris apostolicis plurimum consilio seu opera prodesse posse, reque ipsa profuturum, censebat, ad eum, ut Cointius ad annum 596 num. 14, pag. 445 recte docet, epistolam illam dedit, quæ cit. loco atque apud Chesnium tom. I Scriptorum pag. 893, apud Labbeum cit. tom. Concil. col. 1244 et in Duacena Operum S. Gregorii editione tom. IV col. 186, his verbis concepta est: Gregorius Palladio episcopo de Santonis, Pelagio de Turonis et Sereno de Massilia, episcopis Galliarum, a paribus.*

51 Licet apud sacerdotes, habentes Deo placitam charitatem, religiosi viri nullius commen-

ditionis indigeant; quia tamen aptum scribendi tempus ingessit, fraternitati tuæ nostræ mittere scripta curavimus, insinuantes, latorem præsentium Augustinum, servum Dei, de cujus certi sumus studio, cum aliis servis Dei illuc nos pro utilitate animarum, auxiliante Domino, direxisset. Quem necesse est, ut sacerdotali studio sanctitas vestra adjuvare, et sua ei solatia præbere festinet. Cui etiam ut promptiores ad suffragandum possitis existere, causam vobis injunximus subtiliter indicare, scientes, quod ea cognita, tota vos propter Deum devotione ad solatiandum, quia res exigit, commodetis. Candidum præterea presbyterum, communem filium, quem ad gubernationem patrimoniali ecclesiæ nostræ transmisimus, charitati vestræ in omnibus commendamus.

52 Et quamquam in Mss. codicibus quos Benedictini Operum S. Gregorii Magni editores secuti fuerunt, Palladii nostri nomen non compareat, propterea tamen, hanc ad eum a S. Gregorio Magno epistolam scriptam non fuisse, consequens minime fit, quandoquidem alii Mss. codices supraque laudatæ editiones Palladium diserte referunt, magisque verisimile est, in Mss. codicibus, quibus usi sunt Parisienses Benedictini, aut libroriorum imperitia aut oscitantia omissum Palladii nomen fuisse, quam a variis aliis fuisse in epistolæ inscriptionem perperam ac dedita opera Palladium intrusum. Reliquum est, ut, cur in inscriptione epistolæ hæc scripta dicatur a paribus, causam exponam. Non posse eam propterea scriptam dici a paribus, quod hujus exemplar apud se retinuerit S. Gregorius, ne forte, uti antiquus quidam tom. II Operum S. Gregorii edit. Paris. col. 508 contendit, cassaretur vel corrumperetur epistola sua in itinere; ex eo liquet, quod, si hæc subsistat ratio, omnes omnino S. Gregorii Magni litteræ dici deberent scriptæ a paribus; cum tamen non, nisi paucissimæ, ejus epistolæ a paribus scriptæ notentur. Quapropter, uti Cangius in Glossario verbo Appar fere censet, existimaverim, his vocibus indicari, epistolam ternas pari tenore, seu eodem exemplo conscriptas fuisse, unamque singulis illis episcopis, Palladio nostro, Pelagio Turonensi et Sereno Massiliensi, quibus alias generatim in Registro epistolarum S. Gregorii inscribuntur, ab eodem Gregorio Magno fuisse missam, ut adeo, quæ a paribus scripta dicitur epistola, ab hodiernis encyclicis vix aut ne vix quidem differre dici queat.

53 Ceterum, quam diu post annum Christi 596 S. Palladius ecclesiam suam optime regere perrexerit, seu quo demum tempore, postquam gregem suum tam suis opibus, quam monitis verbisque salutiferis, fovisset, essetque jam non modo virtutibus, sed et, si Santonensi Lectioni sextæ fides est, miraculis plenus, obdormierit in Domino, nulla, quæ quidem vidi, definiunt vetera monumenta; imo nec quidquam indicant, unde ejus episcopatus finis sat prope erui vel plausibili conjectura posset. Hinc latiori modo ejus ad Superos transitum forte sub annum 600 in margine supra notavi, incertus, an ante sæculi sexti exitum, an vero non ante septimi annum decimum ac fortassis vigesimum, purgatum jam omnino penitentis lachrymis multisque pietatis operibus animam in manus reddiderit sui Creatoris.

AUCTORE J. G. qua S. Augustinum in Angliam directum commendavit.

* al. patri-monioli

in quam epistolam quendam observantur.

F Incertum, quot præcisè annis S. Palladius post an. 596 in viciis fuerit.